Journal of Educational Psychology Studies
University of Sistan and Baluchestan
Iranian Educational Psychology Association
Print ISSN: 2228 - 6683
Online ISSN: 2783 - 5235

The relationship between communication patterns and dependence on virtual space; with the role of mediator of basic psychological needs

Hassan Jorfi[1]✉ Amin Hakim[2]

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Educational Management, University of Farhangian, Ahwaz, Iran. E-mail: hassan.jorfi@gmail.com
2. Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Educational Management, University of Farhangian, Tehran, Iran. E-mail: aminhakime@yahoo.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received:28 February 2024
Received in revised form:
20 October 2024
Accepted:28 May 2025
Published online:
18 June 2025

Keywords:
Dependence on Virtual Space,
Family Communication Patterns,
Basic psychological Needs

ABSTRACT

The aim of the present research was to study the relationship between communication patterns and dependence on virtual space, considering the role of mediator of basic psychological needs. This research was applied in terms of purpose and in terms of descriptive method it was correlation type using structural equation method. The statistical population of the present study included all students of Farhangian University of Khuzestan in the academic year of 2023. Among the statistical population, 360 students were selected through multi-stage cluster sampling method. The research tools included social networking addiction questionnaire (Andresen, 2012), revised family communication patterns questionnaire (Ritchie and Fitzpatrick, 1990), and basic psychological needs scale (Sorbo et al., 2006). The evaluation of the proposed model was done through structural equation modeling and using SPSS and AMOS version 23 software. The results of path analysis showed that family communication patterns had a direct and significant effect on basic psychological needs and dependence on virtual space ($P<0.01$). The indirect effect of family communication patterns on dependence on virtual space through basic psychological needs was also significant ($P<0.01$). Therefore, by using an effective communication model in the family, in addition to satisfying the basic psychological needs of teenagers, it is possible to reduce their dependence on virtual space. In the family environment, parents are suggested to adopt strategies based on dialogue and listening in dealing with and communicating with their children, especially teenagers, so that they do not find their desires, needs, or deficiencies elsewhere.

Cite this article: Jorfi, H., Hakim, A. (2025). Title of paper. *Journal of Educational Psychology Studies*, 22 (58), 51-73. DOI: 10.22111/JEPS.2025.47857.565

© The Author(s).
Publisher: University of Sistan and Baluchestan
DOI: 10.22111/JEPS.2025.47857.5651

مطالعات روانشناسی تربیتی
شاپا چاپی: ۲۲۲۸-۶۶۸۳
شاپا الکترونیکی: ۲۷۸۳-۵۲۳۵
دانشگاه سیستان و بلوچستان
انجمن علمی روان‌شناسی تربیتی ایران

رابطه الگوهای ارتباطی با وابستگی به فضای مجازی با نقش میانجی‌گر نیازهای اساسی روانشناختی

حسن جرفی[۱] | امین حکیم[۲]

۱. **نویسنده مسئول**، استادیار، گروه مدیریت، دانشکده مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران. **رایانامه:** hassan.jorfi@gmail.com

۲. استادیار، گروه مدیریت، دانشکده مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. **رایانامه:** aminhakime@yahoo.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۹
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۷/۲۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۳/۷
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۳/۲۸

واژگان کلیدی:
وابستگی به فضای مجازی، الگوهای ارتباطی خانواده، نیازهای اساسی روانشناختی

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه رابطه الگوهای ارتباطی با وابستگی به فضای مجازی با توجه به نقش میانجی‌گر نیازهای اساسی روانشناختی بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع همبستگی به روش معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خوزستان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. تعداد ۳۶۰ نفر از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی (آندریسن، ۲۰۱۲)، پرسشنامه تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطی خانواده (ریچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰)، و مقیاس نیازهای اساسی روانشناختی (سوربو و همکاران، ۲۰۰۶) بود. ارزیابی الگوی پیشنهادی از طریق الگویابی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS ویراست ۲۳ انجام گرفت. نتایج تحلیل مسیر نشان داد الگوهای ارتباطی خانواده بر نیازهای اساسی روانشناختی و وابستگی به فضای مجازی تأثیر مستقیم و معناداری داشت (P<0/01). تأثیر غیرمستقیم الگوهای ارتباطی خانواده بر وابستگی به فضای مجازی از طریق نیازهای اساسی روانشناختی نیز معنادار بود (P<0/01). بنابراین می‌توان با بکارگیری الگوی ارتباطی مؤثر در خانواده علاوه بر ارضای نیازهای اساسی روانشناختی نوجوانان زمینه کاهش وابستگی آنان به فضای مجازی را فراهم نمود. در محیط خانواده به والدین پیشنهاد می شود در برخورد و ارتباط با فرزندان به ویژه نوجوانان، راهبردهایی مبتنی بر گفت وشنود را اتخاذ کنند تا آنها امیال، نیازها و یا کمبودهای خود را درجایی دیگر نجویند.

استناد: جرفی، حسن (۱۴۰۴). رابطه الگوهای ارتباطی با وابستگی به فضای مجازی در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خوزستان؛ با نقش میانجی‌گر نیازهای اساسی روانشناختی. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۲۲ (۵۸)، ۷۳-۵۱.

DOI: 10.22111/JEPS.2025.47857.5651

ناشر: دانشگاه سیستان و بلوچستان

© نویسندگان.

مقدمه

اینترنت[1] به عنوان بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزانه مردم در جهان معاصر است، استفاده از آن هر روز رو به افزایش می‌باشد و در زمینه‌های مختلف زندگی از جمله آموزش و پرورش، فعالیت‌های علمی و ارتباطات بین فردی مورد استفاده قرار گرفته است (مالک و همکاران، ۲۰۱۷). مطالعات نشان داده است که ۸۰ درصد از نوجوانان در انگلستان، ایالات متحده و آسیا از اینترنت استفاده می کنند (سرنیگلیا و همکاران، ۲۰۱۷) و با وجود تاثیرات مثبت آن، ممکن است استفاده از اینترنت با نشانه های وابستگی همراه باشد (سیمچارون و همکاران، ۲۰۱۸). وابستگی به فضای مجازی یک فرایند آسیب شناختی استفاده از اینترنت است که موجب یک وضعیت روانی می شود و باعث مختل شدن رفتار فرد و ایجاد اختلال در وضعیت شناختی او خواهد شد (سادوک و همکاران، ۲۰۱۵). وابستگی به فضای مجازی، به دلیل در دسترس بودن آن، داشتن بازی های جذاب و گروهی و توانایی برقراری ارتباط بدون شناساندن خود به مخاطب است (شهبازیان خونیک و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، وابستگس افراطی به فضای مجازی با جدا شدن فرد از دنیای واقعی در ارتباط است و ذهن کاربر را درگیر تخیلات ناکارآمدی می کند که نتیجه ای جز کاهش بهزیستس روانی و بروز علایم اضطرابی به همراه ندارد (غفاری، ۲۰۱٦). فضای مجازی بستری کاملا متفاوت برای بیان نیازهای فرد در مقایسه با جهان بیرون فراهم می کند. نوجوانان وابسته به فضای مجازی به دلیل این که زمان طولانی را به فضای مجازی اختصاص می دهند، دچار گوشه گیری، کاهش روابط بین فردی و همچنین اخلال در ارتباطات خانوادگی می شوند. آن ها از حمایت اجتماعی کمتری برخوردار می شوند و نسبت به آینده خود در زمینه های تحصیلی، شغلی و خانوادگی خوش گمان نیستند (دوراک و همکاران، ۲۰۲۳). در رابطه با آسیب شناسی فضای مجازی پژوهش های گسترده ای توسط کارشناسان و متخصصان فضای مجازی و

[1] . Internet

رسانه در پایگاههای علمی معتبر دنیا انجام شده است که از جمله مسائل مشهود در این گونه تحقیقات، مبحث استفاده فراتر از حد استاندارد از فضای مجازی و قرار گرفتن فرد در موقعیت های مختلف مکانی و زمانی برای استفاده از وب است (نکون و همکاران، ۲۰۱٦). استفاده بیش از حد از اینترنت می تواند مشکلات جدی، از قبیل مشکلات جسمس و روانی، به دنبال داشته باشد، کارکرد روانی-اجتماعی فرد را دچار اختلال کند (جیا و همکاران، ۲۰۱۷) و همچنین منجر به مشکلات تحصیلی، شغلی و اختلال در زندگی وی شود (اورن و همکارن، ۲۰۱۹). به واسطه فناوری های جدید، زندگی بشر در معرض تغییرات بسیاری قرارگرفته است. گسترش استفاده از رایانه، موبایل و وسایل الکترونیکی در کنار افزایش ضریب نفوذ اینترنت سبب شده که انقلاب وسیعی در نحوه ارتباط افراد با یکدیگر رخ دهد (دهقان فر، پاک نهاد و ایروانیان، ۱٤۰۲). همچنین استفاده از اینترنت در سال های اخیر به عنوان منبع اصلی اطلاعات و یکی از باصرفه ترین راههای ارتباط در کشورهای مختلف بوده و در چند سال اخیر رواج بیشتری پیدا کرده است. به طوری که امروزه می توان ادعا کرد که اینترنت و استفاده از شبکه های اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین اجزای زندگی فردی و اجتماعی تبدیل شده است (مصطفی و همکاران، ۲۰۲٤). وابستگی به فضای مجازی[1] یک فرآیند آسیب‌شناختی استفاده از اینترنت است که موجب یک وضعیت روانی می‌شود و باعث مختل شدن رفتار فرد و ایجاد اختلال در وضعیت شناختی او خواهد شد (موروزوف و شارونوف، ۲۰۲۳؛ سیف درخشنده، ۲۰۲۲). و از یک سو افراط در استفاده از آن، انسان را به چالش کشیده و از سوی دیگر، فناوری اطلاعات و ارتباطات از اصلی ترین سرمایه گذاری های قرن جدید تلقی می گردد (محمود و همکاران، ۲۰۲٤). یکی از عواملی که می‌تواند دانشجویان را با دور کردن از فضای دانشگاه به سمت وابستگی به فضای مجازی بکشاند، الگوهای

[1]. dependence on virtual space

ارتباطی خانواده[1] است (تراملو[2] و همکاران، ۲۰۱۸؛ فراست،۲۰۲۰؛ لین[3] و همکاران، ۲۰۲۳؛ صاحبدل و همکاران، ۲۰۲۱ و تجلی و زرنقاش، ۲۰۱۷). منظور از الگوهای ارتباطی خانواده، تعامل بین اعضای خانواده و چگونگی تصمیم‌گیری آن‌ها بر اساس عقاید و باورهایشان است. فیتزپاتریک و ریچی[4] (۱۹۹٤) ابعاد اساسی الگوهای ارتباطی خانواده را به دو بعد جهت‌گیری گفت‌وشنود[5] و جهت‌گیری همنوایی[6] تقسیم کرده‌اند. جهت‌گیری گفت‌وشنود به فضای آزاد و راحتی اطلاق می‌شود که در آن والدین، اعضای خانواده را به مشارکت و بحث درباره موضوعات مختلف تشویق می‌کنند. خانواده‌های با جهت‌گیری همنوایی بالا بر همسانی و یکسانی عقاید، ارزش‌ها و باورها تأکید دارند. نوجوانان در خانواده‌هایی که بر جهت‌گیری گفت و شنود تأکید می‌شود، در معرض خطر کمتری برای سازگاری با مشکلات هستند (لین و همکاران، ۲۰۲۳).

الگوی ارتباطی گفت و شنود و الگوی ارتباطی همنوایی بر وابستگی به فضای مجازی تأثیر معناداری دارد (لین و همکاران، ۲۰۲۳؛ ایلا و آسیگال[7]، ۲۰۲۱). خانواده به عنوان کوچک ترین نهاد اجتماعی، زیربنای شکل گیری جامعه و حفظ عواطف انسانی است و هرگونه اختلال در عملکرد خانواده اثرات نامطلوبی در بهنجار نمودن فرزندان ایجاد می کند، بیشترین افراد ناسازگار و مسئله دار، متعلق به خانواده های آسیب دیده هستند و فرزندانی که متعلق به خانواده های پرکشمکش می باشند به علت برخوردار نبودن از آرامش و آسایش روانی و عدم تمرکز و آشفتگی بیشتر در خطر رفتارهای ناسازگارانه قرار دارند (لین و همکاران، ۲۰۲۳). این عقیده که عوامل خانوادگی نقش مهمی در شکل گیری و ادامه پیدا کردن اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بازی می

1. family communication patterns
2. Trumello
3. Lin
4. Fitzpatrick & Ritchie
5. conversation orientation
6. conformity orientation
7. Ayla & Ayşegül

کنند، منبع پژوهش های بسیاری بوده و چنان چه ایلا و آسیگال (۲۰۲۳) اشاره کرده اند اعتیاد به اینترنت تنها مسئله ای برای یک شخص نیست، بلکه مسئله ای است که تمام خانواده در برابر آن مسئول اند و این مسئله به خاطر پیامدهایی که دارد بر خانواده نیز اثر می گذارد.

با توجه به بررسی پیشینه نظری و تجربی، این گونه به‌نظر می‌رسد که نیازهای اساسی روانشناختی[1] می‌تواند در ارتباط بین الگوهای ارتباطی خانواده با وابستگی به فضای مجازی نوجوانان نقش واسطه‌ای ایفا کنند. در واقع، می‌توان این گونه بیان نمود که الگوهای ارتباطی خانواده از طریق شیوه‌های متفاوتی بر نحوه وابستگی به فضای مجازی نوجوانان اثر می‌گذارند و نیازها دارای پتانسیل واسطه‌گری بین این متغیرها می‌باشند. نیازهای اساسی روانشناختی بر پایه مبانی نظریه خودتعیین‌گری شکل گرفته و به‌عنوان انرژی زیاد برای کمک به درگیری فعال با محیط زندگی، رشد و پرورش مهارت در فرزندان تعریف می‌شوند (رایان و دسی[2]، ۲۰۲۰؛ نواک[3] و همکاران، ۲۰۲۱). بر اساس این نظریه، نیازهای اساسی روانشناختی عبارتند از: شایستگی[4]، خودمختاری[5] و ارتباط[6]. شایستگی به معنای تمایل برای مفید بودن در فعالیت‌های مورد نظر و دستیابی به نتایج از قبل پیش‌بینی شده است. خودمختاری به آزادی و داشتن فرصت بیشتر برای انجام اعمال اشاره دارد و ارتباط نیز به تمایل برای مورد حمایت واقع شدن از طرف دیگران و اعتماد به افراد دیگر اشاره دارد (اکلیر-پیلوت[7] و همکاران، ۲۰۲۳). پژوهش خلیلی و خضرآبادی (۱۴۰۲) نشان داد که نیازهای اساسی روان شناختی (خودپیروی، شایستگی و ارتباط) با شبکه های

1. basic psychological needs
2. Ryan & Deci
3. Novak
4. Competence
5. Autonomy
6. Relationship
7. Auclair-Pilote

اجتماعی اثر مستقیم دارند. همچنین شریعتی و زینالی (۱٤۰۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که نیازهای اساسی روان شناختی با الگوهای ارتباطی خانواده همبستگی مثبت و معنادار دارند.

نیازهای اساسی روان شناختی از جمله خودمختاری، ارتباط و شایستگی بر وابستگی به فضای مجازی تأثیر معناداری دارد (رایان و همکاران، ۲۰۱۹؛ و امین و همکاران، ۲۰۲۱؛ علایی و همکاران، ۲۰۲٤). در همین راستا، در پژوهش رایان و دسی (۲۰۲۰) مشخص شد در صورتی که نیازهای اساسی روان‌شناختی، از جمله شایستگی، خودمختاری و ارتباط، برآورده شوند، احساس عزت‌نفس و خودارزشمندی در دانشجویان شکل می‌گیرد؛ اما در صورت ممانعت و برآورده نشدن این نیازها، فرد درکی ضعیف، منفی و انتقادآمیز نسبت به‌خود و جنبه‌های اجتماعی خواهد داشت که این امر فرد را در برابر آسیب‌های اجتماعی، از جمله وابستگی به فضای مجازی قرار می‌دهد.

به طور کلی، هرچند که مطالعات دیگر ارتباط‌های جداگانه متغیرهای مرتبط با وابستگی به فضای مجازی را به‌صورت پراکنده مورد بررسی قرار داده‌اند، اما تاکنون پژوهشی، رابطه علی الگوهای ارتباطی خانواده با وابستگی به فضای مجازی را با توجه به نقش میانجی نیازهای اساسی روانشناختی در دانشجویان به‌طور جامع مورد بررسی قرار نداده است. با توجه به آنچه گفته شد، پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا الگوهای ارتباطی خانواده با وابستگی به فضای مجازی از طریق نیازهای اساسی روان‌شناختی (شایستگی، خودمختاری و ارتباط) در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، رابطه دارد؟ شکل ۱ الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

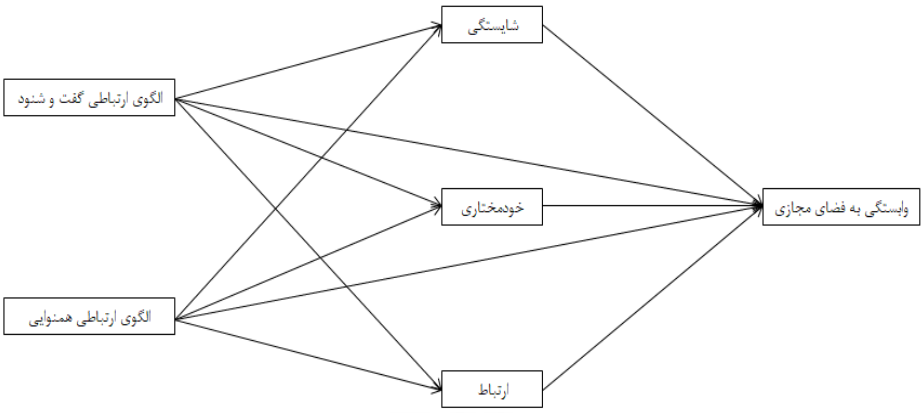

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و به لحاظ هدف از نوع کاربردی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خوزستان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بودند که تعداد آنها بر اساس گزارش مدیریت دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان ۶۰۰۰ نفر است که از این جامعه با استفاده از جدول مورگان و به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای تعداد ۳۶۰ نفر انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. به طوری که ابتدا هشت مرکز دانشگاهی انتخاب شده و بعد از هر مرکز دانشگاهی تعداد ۲ مرکز دانشگاهی دخترانه و ۲ مرکز دانشگاهی پسرانه به صورت تصادفی انتخاب شده و سپس از بین ٤ مرکز دانشگاهی، از هر کدام دو رشته آموزش ابتدایی و آموزش الهیات و در نهایت ۱۲ کلاس به عنوان نمونه بررسی شدند. معیارهای ورود به پژوهش اشتغال به تحصیل در دانشگاه و تمایل برای شرکت در پژوهش و ملاک های خروج از پژوهش نیز عدم دقت در تکمیل پرسشنامه ها بود. ملاحظات اخلاقی نیز شامل بی نام بودن ابزارهای پژوهش و محرمانه بودن اطلاعات بود. در این پژوهش ۳۶۰ دانشجوی دانشگاه فرهنگیان حضور داشتند. به طوری که ٤٧/٢٣ درصد دختر و ۵۲/۷۰ درصد پسر بودند. از میان آنها ٦٢ درصد رشته

آموزش ابتدایی و ۳۸ درصد رشته آموزش الهیات بودند. میانگین سنی شرکت کنندگان دختر و پسر نیز به ترتیب ۲۱/۱۵ و ۲۲/۸۲ بود. در این پژوهش برای گردآوری داده ها از سه پرسشنامه استاندارد به شرح ذیل استفاده شده است:

پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی[1]: در پژوهش حاضر جهت سنجش وابستگی به فضای مجازی از پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی که توسط آندرسن[2] (۲۰۱۲) تهیه شده است، استفاده گردید. این پرسشنامه ٦ ماده دارد، میزان وابستگی افراد به شبکه‌های اجتماعی را مورد سنجش قرار می‌دهد و نحوه نمره گذاری در آن بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) است. آندرسن (۲۰۱۲) در پژوهش خود ضریب پایایی این پرسشنامه را از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش نموده است. اسکندری و درودی (۲۰۱۵) در پژوهش خود ضریب پایایی این پرسشنامه را از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ گزارش نموده-اند. روایی نیز در پژوهش پژوهشگران مذکور با استفاده از روش همسانی درونی محاسبه گردید. در این روش همبستگی خرده آزمون ها با نمره کل محاسبه گردید. همبستگی نمره کل آزمون ۰/۸۵ بود. بدین ترتیب روایی سازه ای مقیاس روانی مورد تایید قرار گرفت. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که ضریب ۰/۸٦ به دست آمد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده[3]: در پژوهش حاضر جهت سنجش الگوهای ارتباطی خانواده از پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده که توسط ریچی و فیتزپاتریک[4] (۱۹۹۰) تهیه شده است، استفاده گردید. این پرسشنامه ۲٦ ماده دارد، دو مؤلفه جهت‌گیری گفت‌وشنود (۱۵ ماده) و جهت‌گیری همنوایی (۱۱ ماده) را مورد سنجش قرار می‌دهد و و نحوه نمره گذاری در آن بر

[1] Addiction to Social Networks Questionnaire
[2]. Andreassen
[3] Family Communication Patterns Questionnaire
[4]. Ritchie & Fitzpatrick

اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از صفر (برای کاملاً مخالفم) تا ٤ (برای کاملاً موافقم) است. ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۰) ضریب پایایی این پرسشنامه را از طریق روش بازآزمایی، در سه گروه سنی متفاوت و بعد از یک دوره سه هفته‌ای، برای جهت‌گیری گفت‌وشنود ۰/۸٤ تا ۰/۹٤ و برای جهت‌گیری همنوایی بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۳ گزارش کرده‌اند. همچنین روایی محتوایی، مالکی و سازه و پایایی (آلفای کرونباخ و بازآزمایی) این مقیاس را مطلوب گزارش کرده اند. در ایران کوروش نیا و لطیفیان (۱۳۸٦) در مطالعه ای روایی و پایایی این مقیاس را مورد ارزیابی قرار داده اند، آن ها به منظور تعیین روایی این ابزار از روشهای تحلیل عامل، همسانی درونی و روایی ملاکی استفاده کرده اند. اندازه کفایت نمونه را ۰/۸۵ و ضریب آزمون کرویت بارتلت را ٤۹/۲۳۱۹ بدست آورده اند که در سطح $p<0,0005$ معنادار بوده است. در پژوهش آنها همبستگی ابعاد با نمره ی کل به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/٤٤ بودند. علاوه بر این جهت گیری گفت و شنود با مقیاس توجه ۰/۷٤ و جهت گیری همنوایی با مقیاس حمایت بیش از حد یا کنترل ۰/٤۹ همبستگی معنادار داشت. کوروش نیا (۱۳۸۵) پایایی این ابزار را به روش ضریب آلفای کرنباخ برای بعد جهت گیری گفت و شنود ۰/۸۷ و برای بعد جهت گیری همنوایی ۰/۸۱ به دست آورده است. ضریب پایایی بازآزمایی برای مقیاس جهت گیری گفت و شنود برابر ۰/۸٤ و در مورد مقیاس جهت گیری همنوایی ۰/۷۸بود. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای بعد جهت گیری همنوایی ۰/۷۸ و برای بعد جهت گیری گفت و شنود ۰/۸٦ به دست آمد.

مقیاس نیازهای اساسی روان شناختی[1]: در پژوهش حاضر جهت سنجش نیازهای اساسی روان شناختی از مقیاس نیازهای اساسی روان‌شناختی که توسط سوربو[2] و همکاران (۲۰۰٦) تهیه شده است، استفاده گردید. این مقیاس ۲۱ ماده دارد سه مؤلفه نیاز روان شناختی خودمختاری (۷

[1] Scale of Basic Psychological Needs
[2]. Sorbo

ماده)، نیاز روان شناختی شایستگی (٦ ماده) و نیاز روان شناختی ارتباط (٨ ماده) را را مورد سنجش قرار می‌دهد و و نحوه نمره گذاری در آن بر اساس طیف لیکرت هفت درجه‌ای از ١ (کاملاً مخالفم) تا ٧ (کاملاً موافقم) است. پایایی پرسشنامه توسط سوربو و همکاران (٢٠٠٦) با استفاده از آلفای کرونباخ، ٠/٨٥ گزارش شده است و روایی ملاکی گزارش شده، برابر با ٠/٧٣ می باشد. خرده مقیاس شایستگی ادراک شده، شامل ٦ گویه و پایایی به دست آمده با استفاده از آلفای کرونباخ، ٠/٨٠ گزارش شده است و روایی ملاکی برابر با ٠/٧٦ می باشد. خرده مقیاس ارتباط ادراک شده، شامل ٨ گویه و پایایی به دست آمده با استفاده از آلفای کرونباخ، ٠/٨٩ گزارش شده است و روایی ملاکی گزارش شده، برابر با ٠/٧٣ می باشد. در ایران، شیخ الاسلامی و دفترچی (٢٠١٥) پایایی این مقیاس را به روش بازآزمایی و در فاصله زمانی یک ماهه مورد بررسی قرار دادند و پایایی آن را برای نمره کل مقیاس و زیرمقیاس های خودپیروی، شایستگی و نیاز به ارتباط به ترتیب ٠/٨٨، ٠/٧٨ و ٠/٨٥ به دست آوردند. روایی نیز در پژوهش پژوهشگران مذکور از طریق همبستگی بین نمره هر گویه با نمره خرده مقیاس مربوطه محاسبه شد. ضرایب برای نیاز خودپیروی از ٠/٤٥ تا ٠/٦٦ نیاز به شایستگی ٠/٤٧ تا ٠/٨٠ و نیاز به ارتباط ٠/٣٨ تا ٠/٦١ گزارش شد. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای سه زیر مقیاس نیاز برای شایستگی، نیاز برای وابستگی و نیاز برای استقلال به ترتیب برابر با ٠/٦٩، ٠/٤٧ و ٠/٦٧ و برای کل مقیاس برابر با ٠/٧٨ به دست آمد.

پرتال جامع علوم انسانی

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ درج شده‌اند.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص آماری / متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	٤	٥	٦
۱ وابستگی به فضای مجازی	۱۸/۳۷	۵/۵۱	–					
۲ الگوی ارتباطی گفت و شنود	٤۳/۹۵	۹/۱۱	-۰/٤۱**	–				
۳ الگوی ارتباطی همنوایی	۲۸/۱۵	۹/۳۷	۰/۵۰**	-۰/۳۵**	–			
٤ شایستگی	۱٦/۹۰	٦/۲٦	-۰/٤٤**	۰/۳٤**	-۰/٤۳**	–		
٥ خودمختاری	۲۰/٦٤	۷/۰۳	-۰/٤۱**	۰/۳۳**	-۰/٤۰**	۰/۲٥**	–	
٦ ارتباط	۲۰/۲۸	۸/٤۱	-۰/٤٤**	۰/۳٦**	-۰/۳۷**	۰/٤٥**	۰/٤٤**	–

p* ≤ ۰/۰۵, p ≤ ۰/ ۰۱**

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد، روابط همبستگی بین الگوی ارتباطی گفت و شنود و شایستگی (r=۰/۳٤، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی گفت و شنود و خودمختاری (r=۰/۳۳، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی گفت و شنود و ارتباط (r=۰/۳٦، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی همنوایی و شایستگی (r=-۰/٤۳، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی همنوایی و خودمختاری (r=-۰/٤۰، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی همنوایی و ارتباط (r=-۰/۳۷، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی گفت و شنود و وابستگی به فضای مجازی (r=-۰/٤۱، p<۰/۰۱)، الگوی ارتباطی همنوایی و وابستگی به فضای مجازی (r=۰/۵۰، p<۰/۰۱)، شایستگی و وابستگی به فضای مجازی (r=-۰/٤٤، p<۰/۰۱)، خودمختاری و وابستگی به فضای مجازی (r=-۰/٤۱، p<۰/۰۱) و ارتباط و وابستگی به فضای مجازی (r=-۰/٤٤، p<۰/۰۱) می‌باشند. جهت آزمودن الگوی پیشنهادی پژوهش از روش الگویابی معادلات ساختاری استفاده شد. برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی از جمله مجذور خی، به عنوان شاخص برازندگی مطلق در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی

شاخص‌های برازش	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI	TLI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	۵/۱۵۱	۳	۱/۷۱۷	۰/۹۹۱	۰/۹۶۲	۰/۹۹۰	۰/۹۹۳	۰/۹۹۳	۰/۹۹۰	۰/۰۲۳

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد، در الگوی پیشنهادی پژوهش شاخص‌های برازندگی شامل مجذور کای نسبی (χ^2/df =۱/۷۲)، شاخص نیکویی برازش (GFI=۰/۹۹)، شاخص نیکویی برازش تطبیقی (AGFI=۰/۹۶)، شاخص بنتلر- بونت یا شاخص نرم شده برازندگی (NFI=۰/۹۹)، شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI=۰/۹۹)، شاخص برازندگی فزاینده (IFI=۰/۹۹)، شاخص تاکر-لویز (TLI=۰/۹۵) و شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA=۰/۰۲)، حاکی از برازش خوب مدل پیشنهادی یا فرضی پژوهش با داده‌هاست. بنابراین مدل الگوی پیشنهادی پژوهش از برازندگی مطلوبی برخوردار است. نمودار ۲ ضرایب مسیر استاندارد مدل پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

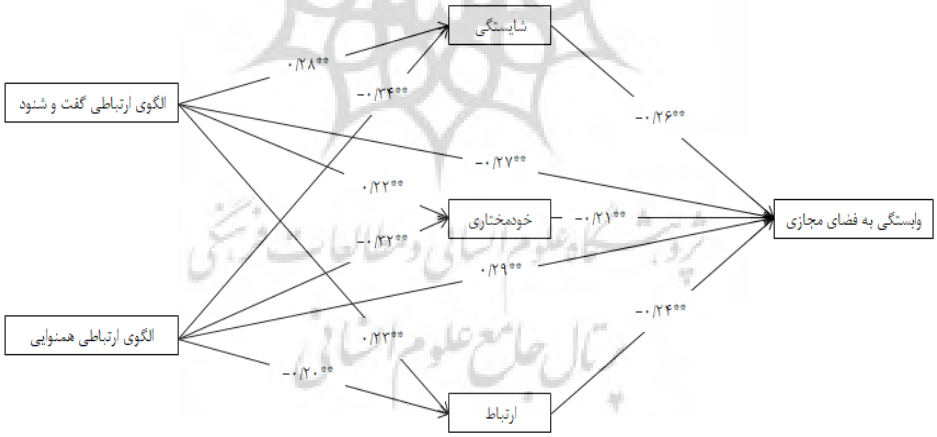

نمودار ۲. برونداد مدل پیشنهادی پژوهش حاضر

یک فرض زیربنایی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر، وجود مسیرهای واسطه‌ای بود که جهت تعیین معنی‌داری این روابط واسطه‌ای، از روش بوت استراپ در برنامه ماکرو، آزمون پریچر و هیز (۲۰۰۸) استفاده گردید. جدول ۳ نتایج حاصل از روابط واسطه‌ای نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج بوت استراپ برای مسیرهای واسطه‌ای

مسیرها	داده	حد پایین	حد بالا	سطح معنی‌داری
الگوی ارتباطی گفت و شنود ← شایستگی ← وابستگی به فضای مجازی	-۰/۲۶	-۰/۳۲	-۰/۲۰	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی گفت و شنود ← خودمختاری ← وابستگی به فضای مجازی	-۰/۱۳	-۰/۱۹	-۰/۰۷	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی گفت و شنود ← ارتباط ← وابستگی به فضای مجازی	-۰/۲۷	-۰/۳۵	-۰/۲۲	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی همنوایی ← شایستگی ← وابستگی به فضای مجازی	۰/۲۳	۰/۱۷	۰/۳۰	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی همنوایی ← خودمختاری ← وابستگی به فضای مجازی	۰/۱۱	۰/۰۶	۰/۱۷	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی همنوایی ← ارتباط ← وابستگی به فضای مجازی	۰/۲۵	۰/۱۷	۰/۳۴	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد، حدود پایین و حدود بالای فاصله اطمینان برای شایستگی، خودمختاری و ارتباط به عنوان متغیر میانجی بین الگوی ارتباطی گفت‌وشنود و الگوی ارتباطی همنوایی با وابستگی به فضای مجازی صفر را دربر نمی‌گیرد. با توجه به اینکه صفر بیرون از این فواصل اطمینان قرار دارد، رابطه غیرمستقیم بین متغیرها معنی‌دار می‌باشد. بنابراین الگوهای ارتباطی از طریق نیازهای اساسی روانشناختی (شایستگی، خودمختاری و ارتباط) بر وابستگی به فضای مجازی اثر غیرمستقیم دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی الگوهای ارتباطی با وابستگی به فضای مجازی در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خوزستان با توجه به نقش میانجی‌گر نیازهای اساسی روان شناختی بود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش نشان داد که الگوی ارتباطی گفت و شنود و الگوی ارتباطی همنوایی در پژوهش فعلی به طور کلی بر شایستگی، خودمختاری و ارتباط دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان تاثیر مثبت و معناداری دارد. یافته بدست آمده همسو با نتایج پژوهش‌های لین و همکاران (۲۰۲۳)، صاحبدل و همکاران (۱٤۰۰) و تجلی و زرنقاش (۲۰۱۷) است. در تبیین این یافته پژوهش می توان گفت خانواده هایی که در بعد گفت وشنود نمرات بالاتری می گیرند، میزان کمتری وابستگی به فضای مجازی وجود دارد و خانواده هایی که در بعد همنوایی نمرات بیشتری می گیرند، میزان وابستگی بیشتری به فضای مجازی وجود دارد. به عبارت دیگر، در خانواده هایی با گفت و شنود بالا، ارتباطات باز و خودانگیخته است و بحث های گسترده در رابطه با موضوعات مختلف صورت می گیرد و آرزوها، افکار و احساسات فرزندان مورد توجه قرار می گیرد. در چنین خانواده هایی فرزندان احساس می کنند مورد پذیرش والدینند و توسط آن ها درک می شوند. والدین نیز بیشتر در مورد عواطف و احساساتشان صحبت می کنند و این مساله، فرزندان را به ایجاد ارتباطات وسیع تر ترغیب می کند. در چنین خانواده هایی فضا برای رشد صمیمیت مهیاتر می شود، زیرا فرد بدون دغدغه و اضطراب می تواند در خصوص یک موضوع نظرات خود را بیان کند. و در این صورت است که با مطرح شدن نظرات متفاوت و گوناگون در این بین، بالاخره فرد راه حل صحیح را پیدا می کند. پر واضح است در خانواده هایی که مبنای روابط بر شنیدن نظرات و عقاید متفاوت است، می توان شاهد رشد و بروز صمیمیت در افراد بود. در واقع تشویق حس مسئولیت پذیری، اهمیت دادن به نیازهای جوانان، ارتباط دوطرفه گرم، توجه همراه با احترام به جوانان، خودگردانی، استقلال، احترام به علایق، عقاید و انتخاب

های جوانان، در جهت رشد اعتماد به نفس که با خصوصیات افراد خلاق همسویی دارد، از زمینه های مناسب برای ظهور و رشد صمیمیت می باشد. بنابراین در چنین خانواده هایی وابستگی به شبکه های مجازی کمتر وجود دارد. از سوی دیگر، فرزندان خانواده های همنوا، انضباط و قوانین خشک و غیرقابل تغییری را در خانواده تجربه کرده اند و دستورات فراوانی به آنها دیکته شده است، به همین دلایل از طرف خانواده به آنها فشار، استرس و اضطراب وارد می شود. بنابراین از شکست می هراسند و خود را درگیر حل مسائل نمی کنند، چون در صورت شکست مورد سرزنش قرار می گیرند و به مرور عزت نفس آنها کاهش می یابد. این ویژگی ها با ترس ها و اضطراب های موجود و یاد نگرفتن مطالب و ترس از شکست جوانان همراه است. در خانواده هایی که همنوایی بالا است، از فرزندان انتظار دارند طبق نظر سایرین عمل کنند. همچنین در این خانواده ها اعتقاد بر این است که برنامه شخصی باید هماهنگ با دیگر اعضای خانواده باشد و والدین برای دیگر اعضا تصمیم گیری می کنند. در نتیجه در چنین فضایی، جوانان به شبکه های مجازی روی می آورند.

مطابق با نظر فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹٤) در الگوی ارتباطی گفت‌وشنود چون به فضای آزاد و راحتی که در آن والدین، اعضای خانواده را به مشارکت و بحث درباره موضوعات مختلف تشویق می‌کنند، اشاره دارد، به رفتار فرزندان آنان انرژی می‌بخشد، آنان را هدایت می‌کند، و متوجه ارضای نیازهای روانی و عاطفی آنان شده و به نیازهای اولیه آنان پاسخ می‌دهد. در این خانواده‌ها همه اعضای خانواده تشویق می‌شوند که به‌صورت آزاد در تعاملات پیرامون موضوع‌های مختلف شرکت کنند (کاگاوا [1]، ۲۰۱۷). راحت سخن بگویند و مهارت مؤثر بودن و توانمند بودن را کسب می‌کنند و با چالش‌ها و بازخورد مثبت آنان مواجه شوند؛ آنان با ارضای این نیازها حس شایستگی

[1]. Kagawa

پیدا می‌کنند (اکور و ازکس[1]، ۲۰۲۱). میل به جست و جوی موقعیت‌های چالش‌انگیزی در این افراد به دلیل حمایت‌های خانواده ایجاد می‌شود که در آن موقعیت‌ها، فرد فرصت‌های کسب چنین مهارت‌هایی را به‌دست می‌آورد و با تمرین این مهارت‌ها بر محیط خود اثرگذاشته و احساس قابلیت و شایستگی می‌کند. در این خانواده‌ها از آنجا که حق ابراز نظر و گفت و شنود به فرزندان داده می‌شود؛ احساس انتخاب در شروع، نگهداری و تنظیم فعالیت‌ها در آنان به وجود خواهد شد. در این خانواده‌ها افراد احساس می‌کنند علت رفتارشان هستند، یعنی آن‌ها احساس اطمینان از انتخاب‌های خود را دارند و قادر به عملکرد مطلوب داشته و به عبارتی خودمختاری را در خود احساس می‌کنند. همچنین با تشویق والدین به صحبت و ابراز عقیده، فرزندان آنان با دیگران راحت‌تر رابطه برقرار می‌کنند، از جانب آن‌ها حمایت می‌شوند و تمایل به برقراری رابطه با افراد مشخص در آنان ایجاد خواهد شد (جانستون و فینی[2]، ۲۰۱۰). از سوی دیگر خانواده‌های با جهت‌گیری همنوایی بالا بر همسانی و یکسانی عقاید، ارزش‌ها و باورها تأکید دارند، در این خانواده‌ها فرزندان آزادی ندارند تا نظر خود را ابراز کنند. همین منجر به این می‌شود که خودمختاری کمی داشته باشند؛ نبود حق اظهار نظر منجر می‌شود فرد احساس ارزشمندی نکند، خود را شایسته ندانند و همچنین، چون در تمام شرایط همسو و همراستا با نظر خانواده بوده‌اند؛ کمتر اعتماد به نفس پیدا می‌کنند تا با دیگران ارتباط برقرار کنند. آنان در ارتباطات خود دچار مشکل می‌شوند و نیاز به برقراری پیوند و دلبستگی عاطفی با دیگران که میل عاطفی و درگیر بودن در روابط صمیمانه را شامل می‌شود را کمتر داشته باشند (ریو، ۲۰۰۵، به نقل از نادری، ۱۳۹۷).

همان طور که نتایج نشان داد، الگوی ارتباطی گفت و شنود و الگوی ارتباطی همنوایی بر وابستگی به فضای مجازی تأثیر معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های لین و همکاران، ۲۰۲۳؛ ایلا و آسیگال (۲۰۲۱) مطابقت و همسویی دارد. نوجوانان در خانواده‌هایی که بر

[1]. Okur & Ozekes
[2]. Johnston & Finney

جهت‌گیری گفت و شنود تأکید می‌شود، در معرض خطر کمتری برای سازگاری با مشکلات هستند (راتر و کوئرنر، ۲۰۰۸). چون والدین این افراد با آنان صحبت می‌کنند و روابط صمیمی است، به آنان درباره خطرات اعتیاد به فضای مجازی توضیح می‌دهند و همین احتمال این خطر را کاهش می‌دهد. از سوی دیگر برای تبیین رابطه الگوی ارتباطی همنوایی با وابستگی به فضای مجازی بر اساس نظریه شناختی–رفتاری می‌توان گفت در خانواده‌های با الگوی ارتباطی همنوایی تعامل و صحبت بین اعضای خانواده وجود ندارد و بر همنوایی بالا و همسانی عقاید والدین و فرزندان تأکید می‌شود، نوجوان ممکن است فضای مجازی را به راحتی انتخاب کرده و آن را جایگزین روابط صمیمی کند (فراست، ۱٤۰۰). در چنین خانواده‌هایی فرد چون عقایدش در خانواده مورد احترام قرار نمی‌گیرد، تنها در محیط فضای مجازی خود را مورد احترام می‌بیند. در نتیجه این برداشت نادرست منجر به تمایل شدید نوجوان به سمت فضای مجازی می‌شود.

همچنین نتایج نشان داد، خودمختاری، ارتباط و شایستگی بر وابستگی به فضای مجازی تأثیر معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های اوتمن و همکاران (۲۰۱۷) و امین و همکاران (۱٤۰۱) مطابقت و همسویی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت دانشجویانی که دارای سطوح بالاتر شایستگی، خودمختاری و ارتباط هستند، در یادگیری تلاش و استقامت بیشتری از خود نشان می دهند، انگیزه بیشتری برای یادگیری دارند، در یادگیری موفق تر هستند و در نتیجه، در مقایسه با دانشجویانی که شایستگی، خودمختاری و ارتباط کمتری دارند، وابستگی کمتری به شبکه های مجازی دارند. همچنین می توان گفت از نظر شناختی، وقتی افراد هیجانات مثبت بروز می دهند، باعث می شود افراد پیوندهای تازه ای بین ایده ها ببینند، اطلاعات را سازمان دهند و راه حلهای جدید برای مشکل خلق کنند. این افراد در برابر موانع و مشکلات انعطاف پذیر می شوند. بنابراین هیجانات مثبت به طور غیرمستقیم با وابستگی به شبکه های مجازی مرتبط می گردند.

در مجموع با توجه به نتایج حاصل می توان گفت که الگوهای ارتباطی خانواده بر نیازهای اساسی روانشناختی (شایستگی، خودمختاری و ارتباط) و وابستگی به فضای مجازی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. همچنین الگوهای ارتباطی خانواده بر وابستگی به فضای مجازی از طریق نیازهای اساسی روانشناختی (شایستگی، خودمختاری و ارتباط) تاثیر غیرمستقیم و معناداری دارد. نتایج این پژوهش به دلیل استفاده از پرسشنامه تمام محدودیت های پرسشنامه را دارا است. همچنین نتایج حاصل شده از این پژوهش تنها در جامعه آماری دانشجویان کارشناسی دانشگاه فرهنگیان خوزستان قابل تعمیم است، لذا باید در تعمیم نتایج به جوامع مشابه جانب احتیاط را رعایت کرد. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می شود کارگاه های آموزشی برای خانواده ها و والدین در جهت افزایش میزان گفت و شنود در خانواده و درگیری والدین در فعالیت های تحصیلی دانشجویان و حمایت از کفایت و خودگردانی دانشجویان برگزار شود. همچنین در دانشگاه، مشاوران می توانند با شناسایی دانشجویان با سبک های والدگری آسان گیر و استبدادی و الگوی ارتباطی همنوایی ناایمن، زمینه لازم جهت آموزش نحوه استفاده از فضای مجازی را برای آنان فراهم نمایند. در دانشگاه با توجه به گسترش فضای مجازی و شبکه های اجتماعی، ضرورت نحوه استفاده و خطرات و منافع برای دانشجویان در قالب بروشور، کتابچه در اختیار همه دانشجویان قرار داده و یا در قالب یک درس در کتاب ها گنجانده شود.

منابع

اسکندری، حسین و درودی، حمید (۱۳۹۵). بررسی ارتباط میزان استفاده و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به طلاق و تعارضات زناشویی. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۵(۳۳)، ۲۳-۱.

امین، شهین. هارون رشیدی، همایون. کاظمیان مقدم، کبری. (۱۳۹۰). بررسی رابطه سبک های فرزندپروری و الگوهای ارتباطی خانواده با وابستگی به شبکه های مجازی: نقش واسطه ای شایستگی اجتماعی. *مجله فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۵۸ (۱۷): ۱۳۳.۱۵۷.

تجلّی، فاطمه و لطیفیان، محمد (۱۳۹٦). تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر سلامت روان نوجوانان با میانجی‌گری هوش هیجانی. *خانواده پژوهی*، ۱٦(٤)، ۱۵۸-۱۳۳.

خلیلی خضرآبادی، مهدیه.، اسحقی مقدم، فائزه.، زارع، فاطمه.، و حسین پور آشنا آباد، علیرضا (۲۰۲۲). نقش واسطه ای یادگیری خودتنظیمی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان. *مجله آموزش و ارزشیابی*، ١٤(٥٦): ۱۳-۳۰.

دهقان فر، آزاده. پاک نهاد، امیر و ایروانیان، امیر (١٤٠٢). بررسی نقش ویژگی های محیطی در ارتکاب جرائم بین کاربران فضای مجازی: مطالعه موردی جوانان شیراز، *فصلنامه مطالعات حقوقی فضای مجازی*، ۲(۲). ١٦-١.

سیف درخشنده، سعید.، عطادخت، اکبر.، حاجلو، نادر.، و میکائیلی، نیلوفر. (۲۰۲۲). مدل‌سازی گرایش دانش‌آموزان به فضای مجازی بر اساس عوامل فردی، زمینه‌ای و محیطی: ارزیابی پیامدهای روان‌شناختی آن. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۸(٤٤)، ۱۳۵-۱۵۳.

شریعتی، فاطمه.، و زینلی، علی. (۱۳۹۱). نقش ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و جهت‌گیری هدف در پیش‌بینی درگیری تحصیلی دانشجویان. *مجله آموزش و ارزشیابی*، ۱۵(۵۷)، ٦۳-۸۲.

صاحبدل، زهرا، مهری نژاد، سیدابوالقاسم، عیسی مراد، ابوالقاسم، روشن چسلی، رسول (١٤٠٠). الگوهای ارتباطی خانواده و شایستگی اخلاقی در جوانان با نقش واسطه‌ای تنظیم شناختی هیجان. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*. ۵(۳)، ٧٤٥-٧٣١.

فراست، هادی (۱٤۰۰). پیش‌بینی وابستگی به فضای مجازی بر اساس شیوه‌های فرزندپروری و الگوهای ارتباطی خانواده دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر خرم‌آباد. *مجله پژوهش‌های معاصر در علوم و تحقیقات*، دوره ۳(۲۲)، ۱۱٦-۱۰۲.

کوروش‌نیا، مهدی و لطیفیان، محمد (۱۳۸٦). بررسی روایی و پایایی ابزار تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطی خانواده. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۳(۱۲)، ۸۷۵-۸۵۵.

علایی، پروانه.، واقف، لادن.، و ندیمی، فاطمه. (۲۰۲٤). نشاط ذهنی دانش‌آموزان دختر: نقش سبک‌های دلبستگی و بیگانگی از والدین با میانجیگری نیازهای اساسی روانشناختی. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۲۱ (٥٦)، ۷٤-۱۰۷.

References

Alaei, P., Vaghef, L., & Nadimi, F. (2024). The Subjective Vitality of Female Students: The Role of Attachment Styles and Alienation from Parents with the Mediation of Basic Psychological Needs. *Journal of Educational Psychology Studies*, 21 (56), 74-107. DOI: 10.22111/JEPS.2024.47729.5643

Aluja, A., Zuckerman, M., & Kuhlman, K. (2010). Measures of sensation seeking. *Measures of Personality and Social Psychological Constructs*, 113, 352-380.

Andreassen, C. S. (2012). Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychological Reports*, 110: 501-517.

Auclair-Pilote, J., Lalande, D., Tinawi, S., Feyz, M., & De Guise, E. (2023). Satisfaction of basic psychological needs following a mild traumatic brain injury and relationships with post-concussion symptoms, anxiety, and depression. *Disability and Rehabilitation*, 43(4): 507-515.

Chen, H., & Zhang, M.H. (2022). The relationship between basic psychological needs satisfaction and university students' academic engagement: The mediating effect of emotional intelligence. *Frontiers in Psychology*, 13(91757): 1-12.

Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D. (1994). Communication schemata within the family. *Human Communication Research*, 20(3): 275-301.

Hanson, T.A., & Olson, P.M. (2018). Financial literacy and family communication patterns. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 19: 64-71.

Mahmoud, S., Algabry, A., Morsy, A. (2024). Storytelling Using Augmented Reality Techniques and its Impact on Advertising Recipients. Journal of Design Sciences and Applied Arts, 5(1), 370- 378. https://doi.org/10.21608/jdsaa.2023.220528.1305.

Morozov, K., & Sharonov, D.I. (2023). Digitalization, communication and consumer culture. Professional education in the modern world, 13(1), 48-53. https://doi.org/10.20913/2618-7515-2023-1-6.

Moustafa, S., Qutp, M., Abu Donia, S. (2024). The Effectiveness of Augmented Reality Technology in the Airport Advertising. Journal of Design Sciences and Applied Arts, 5(1), 26-40. https://doi.org/10.21608/jdsaa.2023.204287.1269.

Novak, C. J., Chang, E. C., Xu, J., Shen, J., Zheng, S., & Wang, Y. (2021). Basic psychological needs and negative affective conditions in Chinese adolescents: Does coping still matter. *Personality and Individual Differences*, 179: 110-117.

Lin, H. F., Tsai, H. Y. S., & Yeo, B. (2023). Augmented Reality Advertising in Entertainment Programming: An Exploration Across Cultures. Journal of Creative Communications, 18(1), 40-60. https://doi.org/10.1177/09732586221135062.

Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). *Assessing mediation in communication research* (pp. 13-54). London: The Sage sourcebook of advanced data analysis methods for communication research.

Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, 17: 523-544.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61: 1018-1031.

Ryan, R. M., Ryan, W. S., Di Domenico, S. I., & Deci, E. L. (2019). The chapter, nature and the conditions of human autonomy and flourishing. *The Oxford Handbook of Human Motivation*, 89-102.

Seif Derakhshandeh, S., Atadokht, A., Hajloo, N., & Mikaeili, N. (2022). Modeling students' tendency to cyberspace based on individual, contextual and environmental factors: Assessing its psychological consequences. *Journal of Educational Psychology Studies*, 18(44), 135-153. DOI: 10.22111/JEPS.2021.6635

Sorebo, O., Halvari, H., Flaata Gulli, V., & Kristiansen, R. (2006). The role of Self-determination theory in explaining teachers' motivation to continue to use e-learning technology. *Computers and Education*, 53(4), 1177-1187.

Trumello, C., Babore, A., Candelori, C., Morelli, M., & Bianchi, D. (2018). Relationship with parents, emotion regulation, and callous-unemotional traits in adolescents' internet addiction. *BioMed Research International*, 79: 261-273.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی